

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Ref. 5.11.00

Wid. Soc. filigr

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN

19/26

99/1926

PUB

ETT VIKTIGT SPÖRSMÅL

Å R O R D N A N D E T A V BEKLÄDNADSFRÅGAN

Inköp av kläder är ju i viss mån en förtroendesak och det är ingen tillfällighet, att den mest nogräknade publiken i fullaste förtroende vänder sig till

Paul U. Bergströms ^{A/B}

74-78 DROTTNINGGATAN 74-78

HUSMODERN

köper

Bomullsgarn och Vävnader

från

**Gefle Manufaktur A.-Bol.
STRÖMSBRO**

och vet att hon erhåller
det bästa möjliga för sitt

HEM

**Svanens vävnader bästa vävnader!
Gefle garn bästa garn!**

ZETA

**ZENITHS NYA SMÖRMARGARIN
ÄR TILL UTSEENDE, SMAK OCH
AROM FULLT JÄMSTÄLLT MED
PRIMA MEJERISMÖR.**

HANDARBETETS VÄNNER

Väfskola - Konstsömnadsskola - Museistudier.

PROSPEKT. Kungsträdgårdsgat. 12 - Stockholm. TEL. 9102.

Telefoner

539-8326-5619

Malmö

Perslow's

**Siden- &
Manufakturaffär**

Största urval nyheter

HERTHA

ÅRGÅNG XIII

JANUARI 1926

HÄFTE 1

Hertha 1926

Med detta år har Hertha blivit samtliga förbundsmedlemmars egen-
dom och kommer direkt till var och en av dem. Fredrika-Bremer-Förbundets
förvaltningsutskott och styrelse, kretsarna själva eller dessas styrelser och
representanter vid F.-B.-B:s årsmöte 1925 ha beslutat härom. Mot tillägget
av en krona till den förut stadgade avgiften per år och medlem till central-
kassan skall Hertha nu utgå till var och en som är medlem av förbundet
och dess kretsar. Angående det rent praktiska ordnandet med denna tilläggs-
avgift bestämma kretsarna själva vid sina tillstundande årsmöten.

Några deklARATIONER eller utfästelser i fråga om Hertha skola inte här
göras. Efter som tiden går blir Hertha själv vittnet om i vad mån den
lyckas fylla uppgiften att bli av verklig, levande betydelse för det stora, stän-
digt växande antalet förbundsmedlemmar, i vad mån den för sin del lyckas
verka för vaken intressegemenskap, egga till aktivt arbete för F.-B.-F:s
syften, bringa kunskap och upplysning i de stycken som kräva detta, vara
en röst som på en gång väcker och samlar.

Med Herthas omläggning till allmänt medlemsblad fattades även beslut
om att utvidga dess innehåll. Den utkommer visserligen som förut med tio
häften om året, men dessa komma att i regel bli 32-sidiga, därav 20 sidor
text, de övriga annonser.

Icke-förbundsmedlemmar prenumerera å närmaste postanstalt eller i
bokhandel. Pris för postupplagan är: $\frac{1}{1}$ år kr. 6:50, $\frac{1}{2}$ år kr. 3:50, $\frac{1}{4}$ år
kr. 1:90. Lösnummer 65 öre.

Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, 2 tr., Stockholm.

Redaktionstid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Tel.: Norr 48 50; 27 62.

Expedition: Varje söckendag kl. 11—4. Tel.: Norr 48 50; 27 62.

REDAKTIONEN.

Fredrika Bremers staty.

Den fotografiska reproduktionen kan aldrig tillfredsställande återge ett skulpturverk. Dock skönjes här förvisso den enkelt stränga monumentalitet som i förening med det visionärt karakteriserande greppet ger Sigrid Fridmans Fredrika Bremerstaty

på en gång rang av stark konst och dess enastående värde som Fredrika Bremers verkliga bild. Ännu så länge är det den första, mindre modellen som står färdig, nu gjuten i gips. Det återstår för konstnären att utföra den slutliga modellen i övernaturlig kroppsstorlek.

Den förefintliga modellen har i sin utarbetning till fullo infriat — och därutöver — de löften skissen gav. »En spontan och kärnfull vision av Fredrika Bremers spröda och ändå stålfasta varelse» skriver August Brunius om denna staty, som han träffande kallar »en modern helgonbild», och tillägger: »nu veta vi att svensk skulptur blivit ett gott verk rikare». Professor Hjortzberg talar om dess konstnärligt starka verkan och hur välgörande fri den är från statyslentrian, »ett personligt uppfattat konstverk, som på ett övertygande sätt karaktäriserar den person det vill framställa». På den tillämnade låga sockeln i det fria bland träd och grönska, fortsätter han, kommer den att utgöra ett konstverk »som vi kunna vara glada åt att ha här i Stockholm». Fru Hanna Pauli ser sin första uppskattning av statyskissen på ett lyckligt sätt bekräftad av modellen: »ett konstverk som ingen kommer att gå likgiltig och ointresserad förbi, som eljest så ofta är fallet — därtill är denna staty alltför pregnant och intresseväckande».

Ja, den är allt detta — den är den av en inspirerad konstnär levandegjorda Fredrika Bremer, den sökande föregångerskan, den djupt vissa sierskan.

Statykommittén har nu hembjudit Fredrika Bremers staty som gåva till Stockholms stad samt uttryckt en önskan att den måtte resas i Humlegården.

Ännu återstår att anskaffa ett icke oväsentligt penningbelopp för att få alla kostnader för statyn täckta. När kommittén för många år sedan började

insamla medel till det ändamål för vilket den tillsattes kunde den inte utlova, endast hoppas på, en värdig minnesstod över Fredrika Bremer. Nu då förhoppningen blivit verklighet har kommittén rätt att räkna på ett så mycket starkare intresse hos Sverges kvinnor att, på det sätt som står envar av dem till buds, deltaga i denna största ärebevisning åt Fredrika Bremer.

Bidrag insändas till Fredrika-Bremer-statykommittén, 48 Klarabergsgatan, Stockholm.

Kommunalt initiativ.

I Stockholms stadsfullmäktige har fru Anna Johansson-Visborg i olika motioner under 1925 uppträtt för ett bättre tillgodoseende av hygienens fordringar i vissa avseenden. Det är badanordningar i allmänhet för folket som ligger henne om hjärtat; dels föreslår hon uppförande av ett kallbadhus och ett strandbad, dels ett varmbadhus, detta på olika platser i Stockholms närmare omgivning. Vidare har hon framlagt förslag om inrättande av ett s. k. dagsanatorium, d. v. s. en anstalt för lungsjuka som i övrigt bo i sina hem men åt vilka vård för dagen lämnas å därtill anordnat sanatorium. Detta skulle förläggas i en hälsosam, skogbevuxen trakt och de sjuka dagsgästerna där få inta sina måltider och njuta vilokur i ligghallar eller ute i skogen.

Till Sofia Gisbergs minne.

Tystnad och tomhet härska där en handlingskraftig, nobelt tänkande och viljande kvinna för endast några månader sedan levde sitt liv och gjorde sin insats, en insats som i så många fall kom att bliva på ett mera ovanligt sätt fylld av gagn och betydelse.

Sofia Gisberg har kallats bort av den rösten, vars bud allt levande lyder. Tomheten och saknaden äro djupa; och de äro djupa i så vida kretsar.

Det är icke så, att man först nu erinrar sig vad hon betydde. Det bör vara få av dem, vilka kommo i hennes närhet, antingen detta skedde år efter år vid hennes oförlikneliga undervisningstimmar eller det endast skedde en eller annan gång, vilka icke mera eller mindre medvetet ha känt hennes betydelse. Inför den lilla kraftiga gestalten, inför de klara ögonen kände flertalet att här var en personlighet, en högst utpräglad karaktär, att här var att räkna med andra mått än de vanliga.

Sofia Gisberg var under sin krafts dagar, under de nära fyra årtionden, vilka hon kunde räkna med till för knappast mera än ett år sedan, levande besjälad av nit, på ett överströmmande sätt fylld av handlingskraft, sitt kall hänfört tillgiven, städse vaksam och verksam på varje sätt som kunde främja detta. Kallet var oavlåtligt under de nära fyrtio åren lärarens; vid vår Tekniska skola i Stockholm var hon alla dessa år fästad, här gav hon, sällsamt begåvad och ojämförligt kunskapsrik, en under-

visning som de, vilka hade den obeskrivliga förmånen att ha varit hennes elever, säga sig aldrig kunna glömma; här vakade hon, som överlärarinna, över samtliga kvinnliga elevers utbildning. Obestridligt mycket här hon inom hela denna skolas organisation betytt. Man kan fråga sig, vilka som egentligen skattade henne högst, hennes rektor och många medlärare eller skarorna av elever? De senare måste dock ha vunnit mest. Hur tog hon ej med kraftig hand, väckande och danande och sovrande, så oblidkeligt rättänkande, så varmt och uppmuntrande, hand om de unga, hur öppnade ej endast några ord av henne hela nya perspektiv, hur klarnade ej allt, hur fick man ej, tack vare hennes ledning, grepp på både sig själv och det hela. En smula skygg var man kanske, ty hon ägde förmågan att inge en djup respekt. Men hur älskade man henne icke!

Det är svårt att tänka sig, att Sofia Gisbergs timmar och dagar räckte till för något mera än detta lärarekall; och dock räckte de till för så avsevärt mycket mera. Hon var utövande konstnär och skapade sig som sådan ett av de starkaste namnen inom vårt textila konsthantverk; sakralkonst och heraldisk konst, de båda allra mest krävande områdena, räknade hon som sina. Den obestritt främsta platsen intog hon inom det senare området; det är otaliga föreningar och kårer, som ha förvärvat fanor och standar, där dekoren komponerats av Sofia

Gisberg. — Hennes glanstid inom vår sakrala textilkonst ligger något längre tillbaka. Här var hon också obestriddligen den främsta kring sekelskiftet och rätt långt in på vårt unga århundrade. Tyska kyrkan i Stockholm äger en klenod av hennes hand, hela utsmyckningen av sin kungliga läktare, Ystads Mariakyrka, St Petrikyrkan i Malmö, ett flertal stads- och landskyrkor äga altar- och mässkruddar, präglade av hennes stil. Det var vår stora kyrkliga anstalt Licism, som denna tid fick räkna henne som sin oförgätliga, innerligt uppskattade och djupt beundrade kraft. Till Handarbetets Vänner hade hon dessförinnan några år varit knuten.

Sofia Gisberg blev aldrig, trots hennes ålder kom att överskrida sju årtionden, åldrad och böjd. Frisk och själsspänstig och bräddfull av intressen och verksamhetsbegär stod hon, till sista stund medan kallet ännu var lennes, mitt i sin mycket fordrande livsuppgift. Hon var ung och helt obruten i sin gåva att taga emot, uppskatta och tillgodogöra sig det nya i tiden. Hennes kunskapstörstande ande hämtade städse in nytt. Utvecklingens livgivande process höll henne intill senaste dagar skadeslös för vad åren ville taga.

Det är en personlighet, en gestalt med starka och fasta konturer, med brinnande håg och vilja, med djup och öm klokskap, en av de stora och rika givare, vilka man så sällan möter i livet, som vi miste då Sofia Gisberg trädde ut ur de levandes tal.

ELISABETH THORMAN.

Notisspalten.

Behörighetslagens konsekvenser.

Medicinalstyrelsen har inte varit lycklig i sin tydliga önskan att slippa tillämpa behörighetslagen. Kungl. Maj:ts självständiga utnämning av dr Greta Muhl till överläkare vid Flensburgska vårdanstalten följdes i årets sista konselj av ett beslut som innebar ännu en desavouering av medicinalstyrelsens hållning i utnämningsfrågor där kvinnlig läkare stått som medsökande. Med upphävande av skolöverstyrelsens förordnande av medicinalrådet Edén som läkare vid Södra Folkskoleseminariet i Stockholm, vilket skett på medicinalstyrelsens förord, förordnade regeringen dr Ada Nilsson att uppehålla denna befattning.

Dr Nilsson, som haft seminarieriktorns förord och som äger erkänt högre meriter i skolhygien samt i övrigt med full rätt kan betecknas som i allo mera lämpad som läkare vid denna kvinnliga utbildningsanstalt än medicinalrådet Edén, hade överklagat skolöverstyrelsens beslut. Kungl. Maj:t gav henne, som synes, oförbehållsamt rätt.

Ett värdefullt arbetes konsekvenser.

Fröken Gertrud af Klintberg har utsetts till v. ordförande i Stockholms fattigvårdsnämnd och likaledes till v. ordförande i Stockholms fattigvårdsnämnds anstaltsstyrelse. Ett långt och värdefullt arbete i stadens tjänst har härmed fått ett glädjande — och vad kvinnlig arbetsinsats beträffar ännu enastående — officiellt erkännande.

Ny kvinnlig stadsfullmäktig.

Vid supplementsval den 15 sistlidne december till stadsfullmäktige i Karlskrona invaldes efter en förutvarande manlig medlem fru Hulda Samuelsson (soc.).

För fred och frihet.

Medan detta Herthahäfte slutredigeras pågår i Stockholm den upplysningsvecka som Svenska avdelningen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet anordnat. Programmet har upptagit de politiska, ekonomiska, sociala och etiska faktorernas betydelse för världsfred och folkförsoning; bland talarna intogo de nordiska gästerna en framstående plats. Från Norge hade professor Kristine Bonnevie kommit, från Danmark fröken Henny Forchhammer, rektor Axel Dam och fröken Thora Daugaard, från Finland fil. dr Maikki Friberg.

Privatläraryrkesförbundets raska start.

Det unga Privatläraryrkesförbundet har i dagarna hållit sitt första årsmöte i Stockholm och har redan medhunnit att öppna en platsförmedlingsbyrå, Baldersgatan 10 C. Kontrakt på förhyrande av en villa, som skall bli förbundets feriehem, håller på att avslutas. Förmedlingsbyrå och feriehem — det senare blir beläget i närheten av Faringe station vid Rimbobanan — är raskt marscherat på tre månader.

Förslag om sjuk- och moderskapsförsäkring.

Det har redan länge varit känt eller åtminstone anat att den riksdag, som nu börjar, skall i synnerlig grad få sin prägel av socialförsäkringsfrågor. Bland de förslag av denna art, som väntas föreligga, utgör frågan om sjukförsäkring jämte därmed förenad moderskapsförsäkring ett viktigt led.

Vad den blivande kungl. propositionen i detta ämne kommer att innehålla är, när detta skrives, förborgat. Däremot är en del känt angående ett inom socialdepartementet uppgjort och överarbetat förslag, vilket till sina huvuddrag åtminstone torde kunna betraktas som grundval för den blivande propositionen. Detta förslag har tillkommit under medverkan av tre inom departementet tillkallade sakkunniga, sekreteraren i socialstyrelsen A. Rydin, revisionssekreterare Sandberg och faktor A. G. Lind-

berg samt har sedermera granskats av en ytterligare tillkallad grupp av tretton personer med hr Bernhard Eriksson i Grängesberg som ordförande och fru Agda Östlund som representant för kvinnorna.

Resultaten av dessa arbeten antydast här i sina huvuddrag med reservation för möjliga misstag på grund av det tidiga stadium, vari frågan befinner sig. Förslaget bygger på frivillig sjukförsäkring. De ekonomiska förhållandena ha ansetts omöjliggöra ett införande för närvarande av obligatorisk försäkring, som ställer sig vida dyrbarare för staten. Man har emellertid velat åvägabringa den största möjliga enhetlighet i den frivilliga sjukkasseverksamheten och i detta syfte föreslagit, att det inom varje sjukkasseområde, som i de flesta fall tänkes omfatta en kommun,

skall, när några övergångsår gått till ända, få finnas endast en statsunderstödd sjukkassa. Detta är en mycket betydelsefull nyhet. Bli en sådan bestämmelse gällande följer därav med nödvändighet, att de många olika sjukkassor, som nu med stöd av statsbidrag arbeta inom en och samma kommun, i största möjliga mån måste sammansluta sig till en enda. Det har beräknats, att med den sålunda utvidgade omfattningen en sjukkassas ekonomiska bärkraft skall avsevärt ökas, vilket återigen kommer medlemmarna till godo i form av minskade premier och utsträckt sjukhjälpstid. Härtill kan läggas det viktiga momentet att förslagsställarna förutsätta betydligt ökade bidrag från stat och kommun.

En för närvarande vitt utbredd typ av sjukkassor, som icke passa in i det nu föreslagna systemet, äro de s. k. rikssjukkassorna, vilka genom sina lokalavdelningar äro verksamma över större eller mindre delar av landet. Huru med dessa kassor skall förfaras, om den nu utarbetade planen blir verklighet, är givetvis ännu mycket oklart. Den tanken har emellertid framförts, att rikssjukkassorna skola ombildas att utgöra återförsäkringskassor.

Villkoren för att en registrerad, d. v. s. under allmän tillsyn stående, sjukkassa skall kunna antagas till statsunderstödd sjukkassa äro i förslaget sammanfattade i en särskild förordning. Bestämmelserna angående inträdesålder, understödsbelopp

och sjukhjälpstid äro av särskilt intresse.

Personer, som äro friska och vars arbetsförmåga ej är väsentligt nedsatt på grund av kroppsfel, hava i åldern femton till fyratiofem år rätt till inträde. I vissa fall kan inträdesåldern utsträckas till femtio år.

Sjukhjälpens per dag får ej understiga en krona, om endast penningbidrag lämnas. Bereder kassan däremot den sjuke vård å sjukhus, kan sjukhjälpens i pengar minskas. Den högsta sjukpenning per dag för vilken statsbidrag lämnas, torde enligt förslaget bliva 6 kr. Till jämförelse må nämnas, att enligt nu gällande bestämmelser statsbidrag utgår vid sjukpenning om lägst 90 öre och högst 8 kr.

Det här refererade förslaget gjorde i sitt första utkast skillnad mellan »självförsörjande» och »icke självförsörjande» sjukkassememmar; för de senare skulle sjukkassa icke ha skyldighet att utbetala mer än halv sjukhjälp. Det ansågs emellertid på en del håll och det för visso med fullt skäl, att ett särskiljande i kategorier efter sådana linjer skulle kunna medföra högst betänkliga konsekvenser för de inom hemmet arbetande gifta kvinnorna. Saken kom under diskussion och det finns dess bättre anledning hoppas, att denna uppdelning ej längre är aktuell. Framtiden får utvisa, om det blir ytterligare anledning för kvinnorna att ägna sin uppmärksamhet åt denna punkt i förslaget.

Som villkor för statsbidrag uppställles beträffande sjukhjälpstiden, att denna skall vara obegränsad. Det medgives dock att

för en och samma sjukdom jämte följsjukdomar tiden för sjukhjälp utbetalande kan inskränkas till tre år. Ett utsträckande av sjukhjälpstiden i denna omfattning skulle givetvis innebära ett stort steg framåt i sjukförsäkringens effektivitet. För närvarande utbetalas sjukhjälp under 90 dagar om året.

Ett synnerligen glädjande moment i det nya förslaget är den förbättrade ställning, som däri beredes moderskapshjälpstiden, vilken hittills varit endast styvmoderligt tillgodosedd. Enligt gällande bestämmelser har statsunderstödd sjukförsäkring frihet att själv avgöra huruvida meddelande av moderskapshjälp skall ingå i dess verksamhet. Nu föreslås i stället att som villkor för antagande till statsunderstödd sjukförsäkring uppställas att kassan lämnar moderskapshjälp med samma minimibelopp, som gäller för sjukhjälp, d. v. s. lägst en krona per dag. Tiden för moderskapshjälp utgående bestämmes till lägst 42 och högst 56 dagar.

I en skrivelse, som kvinnoföreningar på initiativ av Fredrika-Bremer-Förbundet i somras avlät till Kungl. Maj:t angående vissa önskemål på socialförsäkringens område, berördes även ändamålsenligheten av att moderskapshjälp gjordes till förutsättning för statsbidrag till sjukförsäkring. Det ser nu ut, som om denna form för sakens ordnande skulle ha utsikt till framgång. Ett bättre tillgodoseende av moderskapshjälpstiden har länge varit

ett starkt framträdande behov. Under senare år har agitationen för att på denna väg bereda ekonomiskt stöd åt mödrar och deras späda barn varit särskilt livlig bland kvinnoorganisationerna inom arbetarvärlden. Industriarbeterskor ha haft en särskild anledning att söka befordra reformer på detta område, då yrkesfarelagen stadgar förbud mot industriellt arbete för barnaföderskor under vissa veckor före och efter barnsbörd. För kvinnorna inom industrin föreslås nu i särskild lagen efter speciella grunder utgående moderskapshjälp. Denna, som utbetalas så länge modern av lag är förbjuden deltaga i industriellt arbete, bekostas helt av statsmedel och föreslås till belopp motsvarande ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

I det föregående har nämnts hur i enlighet med det nu utarbetade förslaget till sjukförsäkringens utveckling kassornas verksamhet skulle högst betydligt utsträckas framför allt genom den så väsentligt ökade, för att ej säga obegränsade, sjukhjälpstiden samt genom införande av moderskapshjälp såsom ett obligatoriskt led. Varmed tänkes då staten kompensera de ökade fordringar den uppställer? Det framföres i förslaget att staten för varje år skall lämna bidrag till statsunderstödd sjukförsäkring med dels 3 kronor per medlem och dels 50 öre för varje dag, som kassan under föregående år utbetalat sjuk eller moderskapshjälp med lägst en och högst sex kronor. Därtill kommer ett visst tillskott av statsmedel för läkar-

vård och medicin, om kassan meddelar även sådana förmåner.

Förutom dessa olika slag av bidrag erlägger staten jämväl ett extra tillskott av 50 öre per medlem och år till sjukkassa, som av kommun, eller av kommun och landsting i förening, utbekommer ett årsbidrag för varje sin medlem av minst kr. 2:50. Det har icke ansetts genomförbart att på kommuner och landsting ställa en fordran om obligatoriskt bidrag till de statsunderstödda sjukfassorna. Man har i stället slagit in på vägen att genom ett extra statsbidrag stimulera kommunerna att stödja sjukfasseverksamheten. Ett ytterligare motiv till lämnande av bidrag torde kommuner och landsting hava däri, att en starkt utvecklad frivillig sjukförsäkring bör leda till nedsättning av deras egna sjukvårdsutgifter. Det torde ha varit just en sådan orsak, som helt nyligen föranledde Stockholms stad att bevilja ett högst betydande årsanslag till en stor sjukfassesammanslagning, vari bland andra även Fredrika-Bremer-Förbundets sjukfassa ingår. Denna nybildade sjukfassa, som benämnts Vänfast—Stockholm och varom en annan artikel i detta häfte lämnar närmare besked, ter sig i flera avseenden såsom ett slags föregångare. Genom sin storlek, sin obegränsade sjukhjälpstid och andra bestämmelser för dess verksamhet närmar den sig till den typ av stora, för kommun eller område enhetliga och till statsunderstödda antagna sjukfassar, som utskisserats av upphovsmännen till här refererade sjukförsäkringsförslag.

Vilka utsikter detta förslag har att

bli verklighet, därom torde det vara alldeles för tidigt att våga en gissning, när icke ens regeringspropositionen i ämnet är känd. Så mycket torde emellertid vara klart att en tillämpning av de föreslagna bestämmelserna beträffande sjukhjälpstiden och moderskapsförsäkringen skulle innebära ett stort framsteg och i socialt hänseende bli till betydande gagn.

Partipolitisk innebörd torde denna försäkringsfråga ha lyckan att sakna. Däremot kan den såväl organisatoriskt som ekonomiskt tänkas innebära vanskligheter. Vad beträffar förslaget konsekvenser för statskassan ha fullständiga beräkningar ej varit tillgängliga, men det torde vara anledning förmoda, att förslaget genomförande skulle öka statens utgifter med inemot tre miljoner kronor årligen. Detta är visserligen i och för sig ingen liten summa, dock är det endast en ringa del av vad en allmän obligatorisk sjuk- och moderskapsförsäkring skulle kosta. Därför torde också den frivilliga sjukförsäkringen vara den enda möjliga formen för långliga tider framåt.

Härav följer emellertid att det blir en angelägenhet av stor betydelse hur sjukfassar handha sina uppgifter. Visserligen regleras deras arbetssätt av lagbestämmelser och av tillsyningsmyndigheten, som utövar den statliga kontrollen, men det blir i alla fall svängrum över för insatser från medlemmarnas sida. Kvinnornas ställning inom sjukfassar är numerärt sett stark. Däremot påstås det att de hittills icke haft någon vidare andel i ledningen, åtminstone icke beträffande de stora för män och kvinnor ge-

mensamma kassorna. Är detta antagande riktigt, förefaller det, som om en ändring borde åvägbringas i det-

ta sakernas tillstånd, då kvinnorna ha stora intressen att tillvarataga inom sjukkasserörelsen.

AXIANNE THORSTENSON.

Fröken Liwins problem.

Första gången man ser fröken Liwin är på ett styrelsesammanträde i välgörenhetsföreningen Samariten och hon åstadkommer skandal. Med ytterlig hetsighet ställer hon den eleganta, sköna och rika fru Pasch, som är den polerat banala societetsälsk-värdheten själy, till svars för att hon skulle kallat henne »gammal mö» och angivit att en sådans omdöme vore inget att fästa sig vid. Detta skulle hänt efter ett sammanträde där fröken Liwin talat emot planen att upprätta ett nytt hem för ogifta mödrar.

Fru Pasch minns rakt ingenting. Fröken Liwin är ett särdeles avlägset begrepp för fru Pasch, hon tillhör en helt annan värld, lär »arbeta», men den fina och förekommande damen är under alla förhållanden ögonblickligen redo att ta tillbaka. »Kära fröken Liwin...» — men komma ihåg något, det kan verkligen inte fru Pasch.

Fröken Liwin är mindre än luft för henne. »En serie örfilar igen åt den gamla mön» är vad fröken Liwin känner.

Väldsamt upprörd tillkännager hon sitt utträde ur styrelsen.

Scenen är i yttre måtto effektiv men man väntar på förklaringen. Varför tar denna fröken Liwin alls någon notis om ett genomfnoskigt yttrande

av den ytliga och brackiga fru Pasch, vars själva umgängesvänner givit henne namnet Vita papegojan?

Nästän omedelbart härpå får man reda på att fröken Liwin har ett barn, i största hemlighet, vill det säga. Eget rog således skälet till att hon tog så häftigt vid sig för fru Paschs lilla enkla sting. Egentligen borde hon varit lugnt nöjd, fru Pasch levererade ju endast bevis för att hon lyckats bevara sin hemlighet.

Ja, den korrekta fröken Liwin med den högst respektabla släkten, den numera erkända kapaciteten på det textilkonstnärliga området och det solida namnet som räknas för en av trumferna inom kvinnoemancipationens led, har haft ett barn och lyckligt löst problemet att hålla det hemligt för världen.

Detta hade varit den stora avgörande frågan för henne. Endast att i all tysthet bli kvitt barnet, sopa igen varje spår, stå socialt oantastlig som förut. Allt hade också fogat sig så särskilt lyckligt. Hennes mor, den rättslärde presidenten Hökhufwuds familjemedvetna dotter, dör just denna vinter som fröken Liwin behöver så väl för att på egen hand ordna med sitt — fadern, domprosten, är redan död sedan flera år — och de välbeställda bröderna äro var på sitt håll i sina

ämbeten. Stockholm är tillräckligt stort att kunna försvinna i för en tid. Någon sentimental moderskärlek besvärar henne inte. I samma stund barnet födes lämnas detta med en riklig penningsumma en gång för alla till en kvinna vars namn och adress fröken Liwin inte ens tar reda på. Dopnamn åt barnet har hon inte tänkt på, också det får kvinnan besörja. Hon har inte en gång hållpunkten av ett namn när hennes tankar gå till barnet. Men hon tänker heller inte på det. Affären har avklarats enligt hennes önskan. Hon känner sig för sin del inte vidare engagerad i den.

Under de femton år som sedan gått är det som hon vunnit sin självständiga position som en allt mera framstående textilkonstnärinna — hon når efter hand en ledareställning inom facket — samt blivit en värderad kraft i kvinnoföreningar och dessas styrelser.

Det vill säga, detta berättas för oss, som rena korta notismeddelanden. Vi träffa aldrig verkligen på henne som sådan, få inte se henne gripen av ett skapande arbetes iver och glädje, inte heller av andra angivna intressen. Visserligen säges hon sitta uppe om nätterna vid sitt av papper belastade skrivbord, men detta är just den flyktiga uppgiften i förbigående, medan man återigen gång på gång föres in på henne där hon i timmar och timmar och timmar sitter försjunken i grubbel över sitt innehållslösa och tomma liv och synes utanför allt som kan ge detta innehåll och stimulans.

Så tillvida borde hon saklöst fått kvarstå i kategorien sysslolös familjeflicka — ehuru hennes upplevelse som

sådan mera påminner om en obildad och ansvarslös pigas som slarvat bort sig. Att den tjugosexåriga fröken Liwin under några veckors vistelse med sin mor vid en brunnsort låter locka sig av en pojke till orkesteranförare, som skickar henne naivt djärva blickar över brunnssparkens grupper av stolar och bord, är i vilket fall som helst, lindrigast uttryckt, dålig smak. Men avgjort otroligt är att denna fröken Liwin, som boken igenom visar sig rakt inte kunna vara med folk, som inte kan meddela sig, som är på en gång otillgänglig och ömtålig, som antingen är stum eller också häftig, obehärskad, nervös, skulle uppnått den position och den pondus som upplysningsvis tilldelas henne.

Fröken Liwin är inte framförd som typ, det är ett i hög grad intimt människoöde som avvecklar sig. Men härvid har Marika Stjernstedts krönikestil, som hon för övrigt utarbetat till allt större fullkomning och med vilken hon i von Sneckenströms firat sin stora triumf, inte varit till fördel. Berättelsen löper kyligt utikring det som händer och fröken Liwin själv blir nästan lika obegriplig som hon är csympatisk. Det är fara förhanden, därför att detta människoöde behandlats på så sätt utifrån, att det misstages för typ. Generalisering ligger nära till, så mycket mera här som denna historia så utomordentligt väl sammanfaller med gammal, gängse — och maskulin — uppfattning av en ensam, d. v. s. ogift kvinnas öde och dess problem. Innehållslösheten — så väl som glädjelösheten — av en sådans liv är ett hävdvunnet och föräldrat axiom,

och fröken Liwin är den fullkomliga exponenten härför.

Den fyrtioåriga fröken Liwin gömmer alltjämt på den förkvävt passionerade läggning som förrådde henne åt den lättsinnige lille musikern vid brunnsorten en hel del år tidigare. Men knappast skulle man tro att den fröken Liwin som blivit den framstående experten och organisatorn inom ett intressekrävande arbetsfält — och som dessutom haft hennes upplevelse — skulle ännu en gång tappa huvudet, låta sin fantasi sugas fast av en, därtill ytterligt banal, Don Juan, en merkantil pamp med traditionella tjusartag. Att historien denna gång avklippes på ett ganska tidigt stadium är emellertid uteslutande dennes förtjänst. I fröken Liwins resurslösa och tomma tillvaro, där hon så gott som håller på att gå under, har lidelsen för Eric Bourgsten vuxit sig proportionslöst stor och våldsam, tills hon slutligen förräder sig för mannen som varken avsett eller velat något med sina, för honom själv betydelselösa, små uppmärksamheter.

Då, efter gångna femton år och när hon upplevat förödmjukelsen och besvikelsen i sin passion för herr Eric Bourgsten, kommer minnet av den övergivna lilla dottern upp i henne. Men kallt resonemangsvis, det vore dock en uppgift som skulle ge något innehåll åt hennes liv om hon tog hand om dottern. Någon risk att världen fick veta sammanhanget vill hon alltjämt inte ta.

Hon lyckas verkligen få reda på den spårlöst bortlämnade dottern, och hon

tar henne med omsorgsfullt bevarande av sitt eget inkognito som moder ifrån det älskvärda hem där lilla Matti trott sig vara det egna barnet tillsammans med de henne så kära bröderna. In i det sista vill fröken Liwin gälla som ställföreträdaren för den okända modern och erkänner inte ens för flickan själv i vad relation hon står till henne. Hon har ju levat ett liv för att dölja detta. Nemesis vill emellertid att hon skall komma att älska detta barn med den passionerade lidelse som två gånger i hennes liv fört henne vilse. Men lilla Mattis trofasta hjärta vinner hon inte, det är hos fosterföräldrarna och fosterbröderna. För övrigt har flickan genomskådat fröken Liwins hemlighet och gripes ej av en kärlek som ges henne under falskt namn av en mor som under femton år lämnat henne vind för våg.

Slutet är att fröken Liwin dör och till sitt testamente, vilket insätter Matti som hennes arvinge, fogar ett konvolut som innehåller konceptet till hennes dödsannons. Där tillkännages, för hela världen att läsa, att »Fröken Liwin» är död »efterlämnande utsägligt älskad dotter».

Hennes sista besinningslösa handling är att grymt skyddslöst utlämna den unga Matti åt världens prat och kommentarer, som hon själv omsorgsfullt skyddat sig för så länge hon levde.

Men fröken Liwins problem drar ihop sig till ett epigram. Början är fru Paschs »gamla mö» och den avslutande spetsen fröken Liwins svar genom dödsannonsen.

ELLEN KLEMAN.

Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkasse

1887—1926.

Frågan om kvinnliga sjukbesökare aktuell.

En av de första uppgifter det nybildade Fredrika-Bremer-Förbundet tog i tu med under sitt första verksamhetsår var att få till stånd en »sjukhjälpkassa» för kvinnor inom jämställda arbetsområden, närmare bestämt »lärarinnor och med dem likställda arbetande kvinnor».

Förslaget kom från en av denna fråga varmt intresserad förbundsmedlem, fru Elisabet Nyström, född Rosenius, som redan verksamt arbetat för en liknande sak. På fru Nyströms initiativ hade den troligen första arbeterskesjukhjälpföreningen i Stockholm, sömmerskornas, bildats 1880. Nu satte sig fru Nyström i förbindelse med stiftare och ledare av dylika institutioner i Danmark och Tyskland och redan under förra hälften av år 1885 framlade hon plan och stadgar för Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkasse. Sedan dessa granskats och omarbetats av professor P. G. Rosén och till sist antagits av förbundets styrelse fanns institutionen beredd att träda i funktion.

Självhjälpi i form av sjukhjälp var den ideella tanke som låg bakom, och under just denna rubrik skriver Esselde i tidskriften Dagnys första årgång, 1886, om sjukkassans syfte att möjliggöra för vissa kategorier arbetande kvinnor att själva i någon mån säkra sig emot en sjukdomstids utgifter och arbetslöshet. Kassans ekonomiska bärighet baserades på principen att dess medlemmar tillhörde arbetsområden som voro likställda med avseende på sjukdomsriskerna.

Med den ringa utveckling försäkringsväsendet uppnått vid den tid då förbundet startade sin sjukkasse kunde denna sägas bli av verklig hjälp

och betydelse för de arbetande kvinnor som den direkt avsåg att omfatta. Under de närmare fyrtio år den varit i verksamhet ha också ansevärd summor utgått som sjukhjälp, från tidigare tusen eller några tusen kronor om året till senare års sjukhjälpssummor stigande ända till sexton- och mellan aderton- och nittontusen kronor. Antalet medlemmar har naturligtvis samtidigt varit i stigande. Den ursprungliga sjukhjälpberäkningen, kr. 1:50 pr dag för en tid av högst tretton veckor, har givetvis också undergått förändringar; de senare bestämmelserna ha varit kr. 2, 3 till 4 pr dag med utbetalningsskyldighet för upp till 90 dagar under ett och samma sjukår. De olika beloppen per dag ha betingats av kassans uppdelning på tre klasser, varvid naturligtvis medlemsavgifterna också blivit beroende av klass och med denna sammanhörande sjukhjälpvillkor.

I spetsen för sjukkassans ledning stodo från dess början — och i det ena fallet i mer än ett kvartsekel, i det andra i det närmaste hela denna tid — professor P. G. Rosén i egenskap av ordförande och doktor Carl Nyström som v. ordförande och kassaförvaltare. Under dessas insiktsfulla och nitiska organisation och skötsel av kassan kan man säga att dennas uppgångstid inföll; en ständigt ökad reservfond gjorde dess ekonomiska ställning fast och bärig. En donation av fru E. Benedicks å femtusen kronor satte kassan i besittning även av en donationsfond.

Till samma verksamhetsskede och likaledes kraftigt verksam för kassan och dess medlemmars intressen hör fröken Theresa Geijer som under en

följd av år tillhörde kassans styrelse och efter dr Nyströms bortgång inträdde på posten som kassaförvaltare.

Försäkringsväsendets utveckling och därmed sammanhängande förändringar av de enskilda kassornas ställning ha emellertid även kommit att beröra F.-B.-F:s sjukkasse. Delvis ha de principer den grundats på fått maka åt sig för försäkringslagens bestämmelser, och socialstyrelsen, under vilken numera alla registrerade sjukkasor sortera, har även haft att säga angående villkoren för kassan. De senare årens förhärjande influensaepidemi förorsakade en hastig och beklaglig nedgång av kassans fonder. På grund av alla dessa orsaker kan kassan inte längre sägas utgöra den ur vissa synpunkter särskilt önskvärda och fördelaktiga försäkringsinstitution som den från begynnelsen var. När då den i Stockholm sedan flera år tillbaka påtänkta sammanslagningen av ett antal enskilda kassor till en större Centralsjukkasse under det gångna året visade sig bli verklighet, sedan Stockholms stadsfullmäktige beviljat det stora kommunala anslag som möjliggjorde planen, har nu Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkasemedlemmar själva beslutat att uppgå i sammanslagningsskassan, Centralsjukkassan Väfnast, Stockholm. Det naturligtvis inte minst tyngande skälet härför är de förmånligare sjukhjälpvillkor som denna stora organisation, med stöd av det kommunala anslaget, ser sig i stånd att bjuda sina medlemmar. Tiden för sjukhjälp utbekommande är obegränsad, ehuru efter viss förlupen tid med lägre sjukhjälp. Även andra fördelar följa med den nya kassan, exempelvis de högre sjukhjälpklasserna vilka medge en ersättning ända upp till åtta kronor per dag, naturligtvis med i proportion höjd medlemsavgift.

Centralsjukkassan utbetalar även, på särskilda villkor, begravningshjälp.

Fredrika-Bremer-Förbundets sjuk-

kassa upphör med februari månads utgång att vara till i och med att den nya Centralsjukkassan då hunnit konstituera sig och träda i funktion.

*

I den nya Centralsjukkassans bestämmelser ingår stadgandet att sjukbesökare ha att kontrollera anmälningarna om sjukdomsfall. Genom besök hos den sjuka skola de övertyga sig om såväl sjukdomens natur som ge intyg om att rätt till sjukhjälp föreligger. Härigenom bortfaller — utom i särskilt invecklade fall — behovet av läkarebetyg, vilket i F.-B.-F:s sjukkasse, liksom i ett flertal andra, varit förutsättningen för att utbekomma sjukhjälp.

Men härmed har frågan om anställandet av kvinnliga sjukbesökare blivit aktuell. Av de sexton sjukkasor, som nu uppgå i Centralsjukkassan, äro två uteslutande kvinnliga, Fredrika-Bremer-Förbundets och Stockholms Flick- och Samskolors sjukkasse, och av de övriga äro flera blandade kassor. Men ehuru stadgarha lämna öppet av vad kön den omnämnde »sjukbesökaren» kan vara, synes det hittills ha varit män som utövat denna funktion och fara föreligger att man ej realiserat för sig hur ytterligt rimligt — för att inte säga ofrånkomligt — kravet på även kvinnliga sjukbesökare är när kassans medlemmar bestå även av kvinnor. F.-B.-F:s sjukkassas styrelse hade redan från första början när sammanslagningstanken höll på att ta fast form klart för sig vikten av att denna fråga sköts fram och gjorde för sin del ett påpekande av saken i en skrivelse till sammanslagningsdelegerade. Härefter har förbundets förvaltningsutskott likaledes ingått med en skrivelse till Centralsjukkassans interimsstyrelse vari framhålles hur verkligen pinsamt det helt säkert kan vara speciellt för ensamstående, ensamboen-

de kvinnor att behöva ta emot en manlig kontrollant. När därtill kommer att det finnes en kår av kvinnor som är alldeles direkt kvalificerad över huvud taget att sköta en sjukbesökarens funktioner, sjuksköterskekåren, föreligger ingen svårighet för god rekrytering av kvinnliga sjukbesökare, och skrivelsen utmynnar i en hemställan att i den nya kassans stadgar måtte inryckas bestämmelsen att »såväl kvinnor som män» anställas som sådana.

Men vill hoppas att detta påfallande rimliga krav måtte vinna beaktande och att den nya kassan redan vid sin start må omsätta det i praktik.

Kvinnofrid.

Kvinnofriden, d. v. s. kvinnofriden på gatorna är ett omtyckt diskussionsämne i våra dagliga tidningar, tillgripet såsom spaltfyllnad eller då någon mera remarkabel kränkning av den samma gör ämnet särskilt aktuellt.

Ingen av dessa anledningar inspirerar denna artikel, men Hertha har ansett sig böra taga upp frågan, emedan vi nu hava något verkligt att registrera. Justitieministern har nämligen anmodat professor Thyren, i egenskap av sakkunnig för omarbetande av vår strafflagstiftning, att undersöka huruvida nu gällande lagstiftning kan anses vara tillfyllest.

Vi kvinnor svara alldeles givet, att — om överhuvudtaget några lagbestämmelser finnas — så äro de ej tillfyllest. Det finnes väl icke en kvinna, som icke av egen erfarenhet konstaterat, att vi äro rättslösa, när vi ofredas, och att vi ofredas, det kunna vi ävenledes alla bekräfta.

Vi vilja så gärna tro att lagen är

till för att skydda och hjälpa och när vi så icke få något skydd, ja då blir den enkla slutledningen för den icke lagkunnige den, att det icke finnes någon lag.

Vår strafflag har ett kapitel, det 11:te, »Om fridsbrott». Det räknar kyrkofrid, griftefrid, tingsfrid och hemfrid, men Birger Jarls uråldriga bud om kvinnofrid har bortfallit. Den enda bestämmelse, vilken vi kunna åberopa, innefattas i kapitlets 15 §, som innehåller de allmänna bestämmelserna till tryggande av samfärdseln. Den stadgar straff för den som »överdådig far fram, så att annan därav skadas kan», med förhöjt straff för den som så far fram med automobil, och i det sista momentet finnes en allmän bestämmelse om straff för den som »gör oljud eller oväsen eller kommer eljest förargelse å stad» å väg, gata, torg eller annan allmän plats, tåg, fartyg, fortskaffningsmedel, näringsställe o. s. v.

Vad menas med att åstadkomma förargelse? Ja, det är nog inte tillräckligt att den förfördelade blir »förargad», det får nog tolkas så att allmän förargelse skall hava skett, d. v. s. att händelsen skall hava väckt allmän uppmärksamhet, åtminstone att den skall hava med ogillande iakttagits av någon, helst några utomstående.

Det är häri svårigheten ligger. Vi vilja ha skydd ej blott mot svårare ofredande. Vi vilja ha rätt att kunna gå okränkta, utan tilltal, utan att hjärtat hoppar i vårt bröst, emedan en mansperson roar sig med att hålla jämna steg med oss och underhålla oss med mer eller mindre ohöviskt tal.

Det är vår rätt att såsom fria medborgare på vår väg hem eller bort begagna våra gator.

Det är ett sorgligt faktum att de allmänna bestämmelserna ej hjälpa oss och än sorgligare är att vi måste sätta ett stort frågetecken om överhuvudtaget några lagbestämmelser kunna bli effektiva. Intill dess att det ingår i den allmänna uppfattningen inom alla befolkningslager att det ej är gentlemannamässigt att ofreda på gatorna kommer alltid den ensamma kvinnan att vara utsatt för svårigheter. Hon har ju inga vittnen.

Dock, en ändring av lagen, varigenom fastslås att ohöviskt tilltal är en förnärmelse, även om den icke åstadkommer »förargelse» i lagens mening, skulle verka avskräckande på de nyktra och så småningom uppfostrande, uppfostrande ej blott ifråga om allmänheten utan även för vår poliskår. Den behöver ett lagens ord som giver skyldighet att ingripa. Vi vilja gärna tro att det endast är saknaden härav, som emellanåt gör att dess ingripande är väl tveksamt för att icke säga tafatt.

Kanske skulle också vetenskapen om att vi kunna få skydd av lagens bud göra våra hjärtan lite modigare. Det är mycket möjligt att det ej bleve så roligt att sända ett glåporð efter oss, om det icke utflöstes i synbar skräck.

Professor Thyren kan vara förvissad om, att hans utredning är efterlängtd och vi hoppas att han såsom en praktisk man skall inse att här kräves det ändrad lag.

MATHILDA STAEL von HOLSTEIN.

Historien om Ellen Fries' stipendium.

Stipendiefonder äro i allmänhet Suppmärksammade institutioner och deras revenyer eftersökta. Egendomligt nog synes Ellen Fries' stipendiefond så gott som råkat i glömska, och det sedan 1922 årligen anslagna stipendiet har inte ens av någon sökts. Det är på tid att påminna om det och då också berätta dess historia.

Kort efter Ellen Fries' alltför tidigt timade död, den 31 mars 1900, överlämnade fru Anna Hierta-Retzius till Svenska Kvinnornas Nationalförbund ett tusen kronor som grundplåt till en stipendiefond avsedd att hugfästa minnet av Sverges första kvinnliga filosofie doktor samt att tjäna till understöd och uppmuntran av kvinnor som gå i hennes fotspår och ägna sig åt historisk forskning. Att S. K. N. blev den korporation som skulle upptaga och fullföra idén med denna gåva hörde naturligt nog ihop med dess syfte samt i hög grad också med den aktiva del Ellen Fries tagit i nationalförbundets tillkomst och ledning. Hon var en av dess stiftarinnor samt till sin död dess vice ordförande.

För att fullfölja planen på en stipendiefond med Ellen Fries' namn och till hennes minne tillsattes en kommitté bestående dels av medlemmar av nationalförbundet, dels av andra, direkta vänner till dr Fries. Uppmaning utgick medelst upprop i tidningarna att genom penningbidrag utöka fru Hierta-Retzius' gåva till en fond, vars ränteavkastning skulle utgå som studentstipendier. En subkommitté bestående av fru Retzius, fru Kerstin Bohman, fröknarna Maria Cederschiöld, Sigrid Leijonhufvud och Ellen Whitlock konstituerades, och inom kort var denna färdig med ett stadgeförslag, vilket antogs av kommittén i

dess helhet. Det beslöts även att fästa stipendiefonden vid Uppsala universitet, där Ellen Fries studerat och där således den första kvinnliga filosofie doktorn tagit sin grad.

Mot slutet av år 1907 överlämnades den då till sextusentrehundratvå kronor uppgående fonden av nationalförbundets ordförande, fru Retzius, till större akademiska konsistoriet i Uppsala. Namnet blev *Ellen Fries' stipendiefond för kvinnliga historieforskare*, ändamålet således i själva namnet fastslaget, och Uppsala universitet hade blivit dess förvaltare.

Stipendier skulle årligen utdelas av fonden sedan denna vuxit till så stort belopp att tre fjärdedelar av årsröntan uppgingo till minst trehundra kronor; den återstående fjärdedelen skulle läggas till kapitalet för dess ökande.

Stipulationerna äro vidare att understöd utgår till bedrivande av vetenskaplig forskning vid universitet, arkiv eller bibliotek, in- eller utländska. Berättigad att söka stipendium är svensk kvinna som antingen avlagt filosofie kandidat- eller licentiatexamen, i bägge fallen med överbetyg i historia, eller som genom utgivande av något historiskt arbete visat sin duglighet för vetenskaplig historisk forskning. Vid lika kompetens äger den som studerat eller studerar vid Uppsala universitet företräde.

År 1910 fick fonden en anseelig förstärkning genom testamentariskt förordnande av dr Ellen Fries' då avlidna moder. Något över femtusen kronor tillfördes härigenom fonden, ränteavkastningen var dock tillsvidare förbehållen som livränta för ett par då levande anhöriga.

Sedan detta villkor genom de berörda personernas död bortfallit och fonden i övrigt genom den årligen tillagda ränteavkastningen vuxit så att stipendier därifrån kunde utdelas ha sådana sedan 1922 årligen anslagits

till ansökan lediga. Underbart nog har emellertid, som redan nämnts, inga sökande anmält sig. Möjligen har kändomen om stipendiet inte spritts tillräckligt.

Stipendiet, som nu uppgår till åttahundra kronor, skall enligt stadgarna utdelas på dr Ellen Fries' dödsdag, den 31 mars, och kungöres till ansökan ledigt under februari i Uppsalatidningar samt i Svenska Dagbladet; ansökningstiden räcker fjorton dagar efter kungörelsen. Stipendiet utdelas av Uppsala större akademiska konsistorium på förslag av professor i historia, vilken är fondens inspektör, således för närvarande rektor, professor Ludvig Stavenow.

Vi uppmana respektive kvinnliga historici, som uppfylla villkoren för sökandet av stipendiet, att inte försumma sig under instundande februari månad.

Lite småprat från Hälsingborg.

Eftersom Hälsingborgskretsen nu i något över ett år bott i egna lokaler, kunde det kanske vara av intresse för förbundet att få höra litet om hur vi ha haft det och efter vilka linjer vi bedrivit arbetet. Vi veta ju, att många av förbundets kretsar med stort intresse följa oss i våra strävanden. Vi ha arbetat med två mål i sikte, vilka dock egentligen äro ett och detsamma. Det ena målet är att med hjälp av våra lokaler försöka närma kvinnorna till varandra, föra dem samman ur olika kategorier och på så sätt arbeta för att utveckla och stärka känslan av sammanhållning, samhörighet, med ett ord göra kvinnorna mer solidariska gent emot varandra. Det andra målet har varit att göra kretsens egen verksamhet så rik som möjligt genom

att oftare än förr anordna värdefulla föredrag och kurser m. m. Det gemensamma målet står skrivet i F. B. F:s stadgars första paragraf.

Det är ej så lätt att arbeta in en lokal i allmänna medvetandet. Det tar tid, vilket ju varje förnuftig människa vet. Vi ha därför ej heller gjort oss så stora förväntningar. Och dock vågar jag säga, att våra förhoppningar ej kommit på skam.

Klubblokaler utgöras av tambur, bibliotek, samlingssal, matrum, kök, förestånderskans rum och ett upplagsrum. De äro tillgängliga varje vardag från kl. 11 f. m. Förestånderskan, som är anställd av oss, bor i lokalen och finnes alltid till hands. Varje medlem kan alltså gå upp i lokalen strängt taget när som helst, slå sig ner i en bekväm stol och läsa de dagliga tidningarna och andra tidskrifter, hon kan beställa in kaffe m. m., hon kan använda skrivrum och telefon, hon kan helt enkelt känna sig fullt hemma-stadd. För dem, som bo utanför staden, är det ju särskilt bekvämt att äga en tillflyktsort, dit de kunna gå och snygga upp sig och vila sig m. m. För den, som bor i ett ensamt rum eller eljest har svårt att se sina vänner hos sig, står »Fredrikas» lokaler öppna. Man behöver bara ringa upp »Husmor», som inom parentes sagt är en mycket betydelsefull person inom styrelsen, säga henne hur man vill ha det, bestämma dag och tid och förtäring, så ordnar hon allt. Priset på mat är satt relativt lågt för medlemmar. Drickspengar få ej förekomma. Många trevliga små tillställningar ha gått av stapeln på »Fredrika» under det gångna året, julfester, bjudningar, hippor och kollationer av olika slag.

Vår egen verksamhet har ju kunnat göras mycket rikare, därigenom att vi äga lokaler. Under vårterminen hade vi anordnat en kurs i »möbelstilar», åtta föreläsningar med skioptikonbilder, och deltagandet var överväl-

digande. Under hösten ha vi haft en annan kurs, ledd av fru Lutteman, om »undervisningen i bibelkunskap», huvudsakligen avsedd för lärare och lärarinnor, fem föreläsningar. Det fanns icke många tomma platser att uppdriva i lokalen då. Under den nu kommande våren hoppas vi kunna ordna en eller ett par kurser. Förutom dessa kurser ha vi ofta haft föreläsningar och samkväm, då medlemmarna alltid komma med glädje. Vi ha dessutom en bestämd klubbafton, första torsdagen i varje månad, då medlemmarna inbjudas till enklare samvaro med högläsning, musik, någon gång föredrag av medlemmar samt handarbete och prat. Vi hoppas så småningom kunna bättre organisera dessa klubbaftonar, vi ha hitintills mest sökt oss fram. En annan gren av vår verksamhet, nämligen upplysningsbyrån, är naturligtvis också förlagd till lokalerna. Byrån är öppen alla tisdagar kl. 6—7 e. m., då föreståndarinnan fru Sigrid Sjövall står till reds med alla de upplysningar, som kunna lämnas.

Som ett bevis på att våra lokaler fylla ett behov, tyda vi den tillslutning vi fått från kvinnovärlden i Hälsingborg, ja även männen börja nu komma. Några exempel kunna kanske intressera. »Röda korset» och »Gammal skånsk handaslöjd» bruka regelbundet förhyra lokalen till sina resp. arbetsperioder, bestående i syddagar, kurser, utställningar m. m. Då firar det praktiska arbetet verkliga triumfer på »Fredrika». Och goda inkomster få vi. Husmodersföreningen och Damsällskapet pläga förlägga en del av sina månatliga sammankomster dit. Lärarinnesammanslutningar av olika slag ha sammanträden och fester hos oss. Nyligen firade en klubb för fabriksarbeterskor sitt 20-årsjubileum där under högtidliga och angenäma former. En större julfest för ett hundratal fabriksarbeterskor med deras barn lär ha utfallit till stor belåtenhet. Många

andra kunde nämnas, men utrymmet förbjuder det. För varje gång någon »ny» förening vänder sig till oss bli vi glada och tacksamma, och detsamma synas de också vara. Vi få regelbundet också ett tillskott av nya medlemmar.

Den enda malörtsdroppen i vår bägare är naturligtvis ekonomien. Vi uppbära en årlig, frivillig klubbavgift å 2 kr., vilken avsättes för att öka hyresfonden, som ju eljest utgöres av

garantiteckningsmedlen. För övrigt arbeta vi på att företaget skall göras bärigt. Kanske hoppas vi för mycket, kanske ej. Vi arbeta redligt, det vet jag. Och vi äro glada att få arbeta på något som vi känna är till verklig nytta, något som för kvinnorna samman i gemensam strävan. Lönen skall säkerligen ej heller utebli.

Hälsingborg i dec. 1925.

SIGNE WENNBERG.

Vad Dame Millicent minns.

Det låter som medeltid — och är i reellaste bemärkelse ny tids historia. Intill titeln som blev mrs Millicent Garrett Fawcetts när hon bekläddes med den efter kriget införda engelska ordensvärdigheten för väl förtjänta kvinnor, den kvinnliga riddaredubbingen.

Det är i verklig bemärkelse ny tid ehuru Dame Millicents hågkomster spänna över åren ända från början av 1800-talets senare halvdel. Ty så är denna engelska, enligt yttre tidsmätt nu åldrade, men i själen alltjämt spänsigt unga kvinnoaktspioniär funtad att även hennes barndomserinringar ha färg av hennes i bästa mening från allt gammalt och förlegat frigjorda sinne. Hon säger sig också ha varit rösträttskvinna från vaggan och ett av hennes förblivande minnen från tidiga år är den oerhörda indignation som grep henne när hon i familjebänken i

kyrkan — som enligt traditionell engelsk sed fyllts av samtliga familjemedlemmar — hör prästen i sin högmässopredikan tala om en av de av aposteln Paulus omhändertagna församlingarna som värdelös och obetydlig, ty »den bestod egentligen bara av kvinnor». Inte ens den mycket unga Millicent Garrett accepterade med lugn slikt värdesättning. Och sitt hela liv fram igenom är Millicent Garrett Fawcett förvisso i eminent grad bäraren av en ny tids syn, värdesättning och strävan.

När Dame Millicent börjar berätta om sig själv är hon den lilla flickan i en stor syskonskara i det goda och ansedda hemmet i en liten ort på ostkusten av England, och hennes första erinringar äro knutna vid havet. Vid stormar och modigt livräddningsarbete, i vilket hennes far tar sin frivilliga och verksamma del när de tre kanoskotten förkunna att nöd är på färde och den ordinarie livbåtsbesättningen, hur duktig och tapper den än är, väl

What I remember av Millicent Garrett Fawcett, J. P., L. L. D. — T. Fischer Unwin, London.

kan ha behov av såväl en hjälpande hand som ett eggande föredöme.

Dame Millicent skulle inte vara den äkta engelska hon är om hon inte hade ett rikhaltigt förråd av roliga anekdoter att späcka sina minnen med. I dessas karakteriserande blixtljus springa händelser och gestalter fram förträffligt belysta. Hur ser man inte t. ex. familjen Fawcett, ytterligt uppmärksamrad av de närvarande, göra sin entré i dissenterförsamlingens lilla kapell de söndagar då den temperamentsfulle familjefaderns kontroverser med den engelska kyrkans officiella företrädare på platsen tagit den periodiskt återkommande häftiga vändning som uteslöt varje möjlighet för mr Fawcett att för tillfället lyssna till denna ordets förkunnare.

Andra roliga episoder att förtiga.

När Millicent Garrett, tjugoårig, gifte sig med Henry Fawcett betydde detta en i allo stor förändring av hennes liv. Från det lugna lantliga lilla Aldeburgh förflyttades hon till London och Cambridge. Professorn vid Cambridge universitet var även parlamentsledamot och redan tidigt en framträdande och bemärkt sådan. Genom sitt giftermål och den innerliga samhörigheten med sin man fördes Millicent Fawcett med ett slag in i centrum av tidens politiska liv i England. Tvivelsutan var emellertid detta även i överensstämmelse med hennes egen individuella läggning; här fick ett verkligt, starkt intresse sin rätta inriktning. Den blinde mr Fawcett fann också i sin hustru den redobogna och intresserade hjälpare som han i alldeles speciell grad var i behov av.

Och den blivande ledaren av National Union of Women's Suffrage Societies i England fick en träning i politiskt och parlamentariskt liv som senare måste varit henne till ovärderlig nytta i hennes kampanj för kvinnornas politiska medborgarskap.

Londonvistelserna under parlaments sessionstider bringade de unga Fawcetts i kontakt med en mängd av de mera framskjutna politikerna, däribland framför allt John Stuart Mill. Dame Millicent berättar om de intressanta kvällsmottagningarna hos mr Mill där Herbert Spencer, professor Cairnes, historikern Grote och hans vackra originella fru — syster för övrigt till Fredrika Bremers vän Francis Lewin — och andra celebriteter samlades och man fick höra »the best talk from some of the best talkers in England». Naturligtvis var kvinnornas samhälleliga ställning ett återkommande diskussionsämne i författarens till *The Subjection of Women* salong.

Till de stora politiska händelser Dame Millicent fick vara med om under sin första Londontid hänför hon debatterna av reformbillen 1867, med de beryktade sammandrabbningarna mellan Gladstone och Disraeli. Hon hör också John Stuart Mill med sin oförlikneliga glänsande vältalighet framlägga sin motion om kvinnlig rösträtt som »amendment» till reformbillen.

Dame Millicents erinringar av Cambridge ge säkerligen den fullt autentiska atmosfären av engelskt universitetsliv, dess oföränderliga gamla sedvänjor, dess vördnadsvärda institutioner — och den sublimt naiva univer-

sitetshögfärden. För en professorsfru faller det sig helt naturligt att beklaga att »ingen» bor i den vackra raden hus som man beundrande ser på — där bor nämligen inte universitetsfolk — och i kyrkan är rangordningen sträng i fråga om bänkplatserna. Gud nåde de »Ladies of Doctors of Divinity» och de »Ladies of Professors» och så vidare som inte iakttaga sin rangplats inför Gud under gudstjänsten.

Här som i London råkar mrs Fawcett alla de mest framstående och intressanta människorna. Och hon blir intim vän med Marion och Julia Kennedy, de båda döttrarna till den särdeles temperamentsfulle men innerligen godhjärtade grekprofessorn dr Kennedy, vilka, själva varmt studieintresserade, ivrigt förfäktade åsikten att universitetsutbildningen skulle göras tillgänglig för kvinnorna. De togo också aktiv del i propagandan för grundandet av Newnham College. Mrs Fawcett skulle längre fram få den kanske endast för engelskt folk fullt fattbara stoltheten att se sin dotter Philippa, matematiker och student vid Newnham College, komma »above the Senior Wrangler».

Strax efter sitt giftermål var mrs Fawcett färdig med att gå in i en rösträttskommitté, och på det första möte som hölls i London för kvinnlig rösträtt och där John Stuart Mill och hennes man voro bland talarna uppträdde även hon och en mrs Taylor. Det väckte en oerhörd sensation, och en parlamentsledamot denuncierade i underhuset dessa damer, hustrur till parlamentsledamöter, vilka »vanäradt sig». Mrs Fawcetts nöje var stort när

hon kort efter av ett nyckfullt öde tilldelades äran att vid en middag föras till bordet av denne herre. Ädelmodigt erbjöd hon honom att utverka att en annan, icke »vanärad» dam måtte tilldelas honom. Han var emellertid modig nog att acceptera sin partner — och det hela slutade med att de hade en mycket trevlig middag tillsammans!

Allt ifrån detta första rösträttsmöte var mrs Fawcett rösträttsförkämper som under femtio år tid, ända till engelskorna 1918 vunno sin seger, ständigt var i elden för sin sak och som talade på en oändlighet av möten. Ändå säger hon att det inte var henne lätt att tala, hon fann det mycket lättare att skriva, och vad hon egentligen allra först kände, när målet till sist var vunnit, var en oerhörd tillfredsställelse över att aldrig mera behöva hålla något rösträttstal. För övrigt säger hon att hon aldrig gått i land med det så länge om inte den kvinnliga anti-rösträttsföreningen bildats och »antis» furnerat henne med bränslor genom sin dyrbara argumentering.

Av särdeles intresse är Dame Millicents kommentarer till suffragetterörelsen i denna bok om vad hon varit med i. Hon och hennes organisation tog bestämt avstånd från suffragetternas kampmetoder. I sin bok uttalar hon sitt deciderade erkännande av vad den stridande rösträttsrörelsen i England dock uträttade till sakens främjande på den tid då rösträttskampanjen tillspetsade sig och Lord Asquith så hårt prövade de rösträttskrävande engelskornas tålmod. Hon har också att berätta om den på hen-

nes initiativ tillkomna festbanketten för Mrs Cobden Sanderson och hennes medkamrater när de 1906 släpptes ut ur Holloway-fängelset. Hon blev våldsam och taddad, även av sin egen förening.

De många skärmytslingarna med Lloyd George när han slingrade sig ifrån givna löften, rösträttsduellen med Mrs Humphrey Ward i Passmore Edwards Settlement 1909 då denna »antis'» berömda anförare led sitt förkrossande nederlag, »pilgrimståget» 1913 ned igenom England till London med jätte- och slutdemonstrationen i Hyde Park då det talades kvinnlig rösträtt från nitton talarstolar och Canon Simpson dagen därpå höll röst-rättsgudstjänst i St Paul, och till sist jubileumsmötet 1918, då segern äntligen är vunnen, allt detta är vad Dame Millicent minns. Dock, detta är i själva verket mycket mera än minnen för henne, det är levande liv och handling, det är gärning i vilken hon lagt sin oförlikneliga intensitet, sin hinderbesegrande kraft.

Till Millicent Fawcetts minnen hör också boerkriget och vad hon då utträttade på platsen för detsamma. Officiellt var visserligen ej det uppdrag hon tillsammans med fem andra engelskor mottog att fara ut och undersöka de hygieniska förhållandena i koncentrationslägren och söka åstadkomma förbättring av dessa, men regeringen stod dock i verkligheten bakom förslaget. Naturligt nog var den brinnande intresserad av att bot skulle rådas på den fruktansvärda dödligheten bland civilbefolkningen i lägren. Det var ingen lätt uppgift som Mrs Fawcett och hennes medkamrater åto-

go sig — men så lyckades de att de fingo ett officiellt tack av regeringen för vad de uträttade. Och hon och Lady Knox, som voro de två av de sex kvinnliga kommitterade som Lord Kitchener, hårt nödgad, samtyckte att ge företräde åt i Pretoria, fingo mottaga »the compliments of their lives», som hon uttrycker sig, då den otillgänglige lorden efter den i högsta grad koncentrerade audiensen och de knappa affärsmissiga frågorna, på vilka han emellertid fått fullt så knappa och korthuggna svar, inbjöd samtliga de sex damerna till middag. Självfördes Mrs Fawcett till bordet av Kitchener, och det visade sig att den tillknäppte militärbefälhavaren kunde föra den mest intressanta och underhållande konversation när han så ville.

Det stora världskriget bröt ut, och Dame Millicents minnen från det äro också hägkomster av kvinnornas uttålliga och intensiva arbete i nationens tjänst bakom fronten — och för den skull också vid fronten. Dr Elsie Inglis skickar ut sina »Hospital Units», dr Louisa Garrett Andersson, Mrs Fawcetts egen avhållna syster som varit den banbrytande, första kvinnliga läkaren i England, och dr Flora Murray arbeta under franska Röda Korset, och lasarettet i Royaumont inrättas och uppehålls av engelska kvinnor. Vad Dame Millicent personligen uträttar redogör hon inte vidare noga för — men troligen är det andra som minns det.

Så kommer freden, och engelskorna bli tagna med som politiskt medberättigade borgare i sitt land. Hon slutar boken om vad hon minns med

orden: »femtio lyckliga år av mina sjuttiosju i arbete för rösträtten och några lyckliga månader med att skriva om det».

Så talar en intensiv, stark ande om det, som trots att det varit ett livsintresse, dock varit så inmängt med svårigheter och möda.

E. K—n.

Fredrika-Bremerförbundets stipendier 1926.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendieinstitution har för år 1926 anslagit följande stipendier till ansökan lediga:

Ellen Fries' fond: 500:— kr. till kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets fruktodlings- och trädgårdsskola Apelryd (tvåårig kurs).

Johanna Kempes fond: 1,000:— kr. som reestipendium för kvinnl. läkare.

Stockholms stads stip.: 475:— kr. till kurs vid Svenska Fattigvårdsförbundet för utbildning av föreståndarinnor för ålderdomshem och barnhem.

Norrbottens läns stip.: 400:— kr. till kurs i växtfärgning samt studier av hemslöjd och konstslöjd.

Västerbottens läns stip.: 325:— kr. till kurs vid Skellefteå småskoleseminarium.

Västernorrlands läns stip.: 225:— kr. till kurs vid folkskoleseminarium.

Jämtlandsläns stip.: 225:— kr. till kurs vid Svenska Fattigvårdsförbundet för utbildning av föreståndarinnor för ålderdomshem och barnhem.

Kopparbergs läns stip.: 290 kr. till kurs vid Falu folkskoleseminarium.

Södermanlandsläns stip.: 300:— kr. till fullständig sjukvårdskurs.

Östergötlands läns stip.: 625:— kr. till kurs vid folkskoleseminarium.

Örebro läns stip.: 450:— kr. till C-kursen vid Statens Skolköksseminarium för utbildande av husmödrar (ekonomiföreståndarinnor) vid större anstalter.

Skaraborgs läns stip.: 600:— kr. till studier vid universitet eller högskola; 500:— kr. till fullständig sjukvårdskurs.

Älvsborgs läns stip.: 320:— kr. fullständig sjukvårdskurs.

Goteborgs och Bohusläns stip.: 550:— kr. för avläggande av organistexamen.

Gotlands läns stip.: 290:— kr. till vävnadskurs i Drottning Desiderias arbetskola i Visby.

Uppsala läns stip.: 225:— kr. för juridiska studier vid Uppsala universitet; 225:— kr. till kurs vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.

Kalmar läns stip.: 290:— kr. till fullständig sjukvårdskurs.

Kronobergs läns stip.: 300:— kr. till kurs vid högre lärarinneseminarium; 230:— kr. (Elfvingiska fonden) till kurs vid Svenska Fattigvårdsförbundet för utbildande av föreståndarinnor vid ålderdomshem och barnhem; från Anonym donation 220:— kr. till kurs vid högre lärarinneseminarium; 220:— kr. till kurs vid Svenska Fattigvårdsförbundet för utbildande av föreståndarinnor för ålderdomshem och barnhem; 220:— kr. till kurs vid småskoleseminarium.

Blekinge läns stip.: 260:— kr. till kurs vid Svenska Fattigvårdsförbundet för utbildande av föreståndarinnor vid ålderdomshem och barnhem.

Malmöhus läns stip.: 400:— kr. till kurs vid Högre lärarinneseminarier vid

Stiftelsen Kjellbergsska Flickskolan i Göteborg.

Villkor för sökande av länsstipendium: att vara och två år omedelbart före ansökan ha varit skriven i det län, vars stipendium sökes.

Ansökan åtföljd av bevittnade avskrifter av kunskapsbetyg samt läkare- och mantalsintyg ställas till Fredrika-Bremer-Förbundets Stipendienämnd, Klarabergsgatan 48, Stockholm, före den 15 februari.

Närmare upplysningar genom sekreteraren, adress som ovan, mottagning måndagar och torsdagar kl. 1—3.

Från F.-B.-F. Kretsarna.

Från 1925 års verksamhet inom förbunds-kretsarna är ännu att förtälja:

Hälsingborgskretsen hade sitt sista kretsmöte för året den 11 dec., då föreståndarinnan för Hälsingborgs barnavårdsbyrå fru Lily Månsson höll föredrag om »Vår barnavårdslagstiftning och mina erfarenheter av arbetet enligt 1917 års barnlagar». Efter föredraget var Lucia-samkväm anordnat med festligt smyckade bord och sång och musik.

Skellefteåkretsen hade under höstterminen en nybörjarekurs i engelska, i vilken tretton medlemmar deltog. Kursledare var lärarinnan vid Skellefteå samskola fröken Anna Noring. Undervisningen pågick med tvenne lektioner i veckan och avslutades med ett samkväm hos fru Anna Gordon. Meningen är att fortsätta språkkursen denna termin.

Växjöskretsen hade den 24 nov. anordnat en offentlig julfest i Läroverkets aula. Sedan en dikt av fru Sylvan, »Hembygds-klockorna», upplästes och läroverksadjunkt Rundqvist sjungit »Till barndomshemets minne», med ord av Topelius, höll docent H. von Sydow föredrag om »Julseder och julfirande i forna tider», beledsat av skioptikonbilder. Efter detsamma sjöngos julsånger av flickskolans elever.

Den 12 dec. hade kretsen en talrikt besökt Luciaafton. Fru Smedberg uppläste »En julsaga» av Selma Lagerlöf, fru Thelin spelade piano och fru Ernst utförde en lustig, kvick monolog — en åskådars iakttagelser och kritik vid ett kyrkbröllop. Kl. 11 bjödo Lucior på kaffe med dopp.

Ystadskretsen har under den förlidna hösten anordnat fyra offentliga föreläsningar i kvinnohygien (en föreläsning i veckan). Föreläsare var den kände gynekologen professor E. Essen-Möller, Lund. Mellan 8- och 900 kvinnliga åhörare bevisade de olika föreläsningarna.

Den 4 nov. hölls kretsmöte varvid ordföranden fru Maja Strandberg redogjorde för F.-B.-F:s årsmöte i Mariestad och fröken Elin Strandberg för det i Stockholm den 25 oktober fortsatta årsmötet. Därpå gavs av fröken Strandberg en orienterande inblick i den nyare gymnastiken, såväl teoretiskt som praktiskt. Med beledsagande musik av fru Karin Borgenstierna utförde fröken Strandberg en del gymnastiska rörelser, vilket entusiastmerade mötesdeltagarna till att på stället bilda en gymnastikklubb i vilken ett femtiotal medlemmar inträdde. Klubben döptes till Fredrika-Bremer-Förbundets gymnastikklubb och har redan utvecklat en livlig verksamhet. Höstterminen avslutades med samkväm med musikalisk underhållning av fru Sigrid Sundström.

Den 15 december hade kretsen julfest varvid Lucia med tärnor bjödo omkring kaffe; sång, musik, julklappsutdelning och dans kring den tända granen.

Kretsmedlemmarna uppgingo vid årsskiftet till ett antal av tvåhundra.

Mariestadskretsen hade den 13 november ett samkväm. Fru A. Florén redogjorde för F.-B.-F:s i Mariestad i våras hållna årsmöte och framförde kretsens tack till landshövding och fru Ekman för den storartade gästfrihet de därvid utövat. Där-efter ägnade fru Florén några minnets ord åt Emilia Broomé och Frigga Carlberg. Samkväm och tesupé med musik av fru S. Holmberg.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET.

Redaktör: *Ellen Kleman.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Ikke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm. Redaktionstid: *visdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

JOHANNA BRUNSSONS VÄVSKOLA

Kurser för: Utbildning av Vävlarinnor - Arbetsförestånderskor - Yrkesväverskor - Hemvävning. Försäljning av Vånader, Möbiltyger, Mattor, Gardiner, Klänningstyger, m.m., Våggarner, Väostolar m. tillbehör.

Tel. Norr 437

Skola och Försäljning:

KUNGSGATAN 70, STOCKHOLM

Tel. 13363

**"Smakar mera
än det kostar"**

använd i hushållet Arboga Smörblandning

"MEJERIT"

ersätter fullständigt smör, men är billigare

De svenska hushållens dominerande smörblandning.

Plättar och pannkakor

bliva synnerligen delikata, möra, porösa samt lättsmälta, om till mjölet sättes ett par teskedar

RUMFORD BAKPULVER

— det hälsosamma —

Stora burkar bästa ekonomi!

Stockholms Nya Järnsängfabrik

E. L. ERICSSON

Specialaffär för

Sängar, Sängkläder, Soffor,
Ottomaner 1 och 2 bäddar,
Täcken, Filtar, Överkast,
Kuddar m. m., m. m.

Kontor & Utställning

16 Norrlandsgatan 16

Tel. 7856, Norr 7181

Carl Broströms Ättiksprit

är fullkomligt enastående
i styrka och arom.

Förnämligaste kvalitetsmärke

— KÖP DEN —

Ständig kontrollant: Fil. Dr. Fr. Liljeblad aukt. handelskemist.

Innehåll.

HERTHA 1926.

FREDRIKA BREMERS STATY.

TILL SOFIA GISBERGS MINNE. Av *Elisabeth Thorman.*

FÖRSLAG OM SJUK- OCH MODERSKAPSFÖRSÄKRING. Av *Axianne Thorstenson.*

FRÖKEN LIWINS PROBLEM. Av *Ellen Kleman.*

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS SJUKKASSA 1887—1926.

KVINNOFRID. Av *Mathilda Staël von Holstein.*

ELLEN FRIES' STIPENDIUM.

LITE SMÄPRAT FRÅN HÅLSINGBORG. Av *Signe Wennberg.*

VAD DAME MILLICENT MINNS. Av *E. K—n.*

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS STIPENDIER 1926.

FRÅN F.-B.-F.-KRETSARNA.

GUMMISULOR OCH GUMMIKLACKAR

“Kuntzes Extra”

marknadens förnämsta fabrikat, lätta och behagliga
med enastående slitstyrka.

Gummileksaker — uppblåsbara och flytande —
största sortering i trevliga nyheter.

Dessutom rekommendera vi vårt välförsedda lager i **Gummihandskar,**
Gummisvampar, Gummimattor, Bollar, Reskuddar,
Tennis- och Gymnastikskor m. m., m. m.

KAUTSCHUKS- & GUTTAPERKAVARU-AKTIEBOLAGET
KUNTZE & Co.

Norrköping — STOCKHOLM — Sundsvall